

■ Elçin İsgəndərzadə

əvvəli ötən sayda

Bir insanda bu qədər sevgi, bu qədər mərhəmət, bu qədər dözümlü hardandı...

Keçdiyi keşməkeşli yollarda çəkdiyi əzablar, əziyyətlər onun sevgisini, mərhəmətini, kövrəkliyini sərtləşdirə bilməmişdi. Sanki ağrılar, acılar onu insanlığa daha da yaxınlaşdırmış, daha da müdrikləşdirmiş və mərhəmətli etmişdi.

Hamının qayğısına qalırdı, hamını dinləyirdi, hamıya can deyirdi, hamını sevirdi, sevmək istəyirdi.

Bunu hamı təsdiq edər ki, Nu-

Üzü nikbin ömür ilə
qara, his-pas beyninizdə
fikrinizi azdırıram,
Bu dövr ilə həm ömrümü,
həm qədimi qızdırıram!
Qanınızı qaraltmayın,
Sıxılmayın, darılmayın -
Buz yığıram, buz qırırım,
Buz sındırıb, buz yarırım,
Hərdən elə hönkürürəm.
Hərdən olur sərsəritək,
buz çənbərdə, buz çevrədə
ziyadə boş-boş gülürəm.
Solum da buz, sağım da buz
Allah bəndəsi olunuz,
bu rüzgara... bənd olmayız!
Qəlbinizə xal salmayın,
darımayın, darılmayın -
Ömür buzlara gömülür.
Olur ki, tən gecəyarı
Öz çiyindən öz içimə
yığın-yığın qar tökülür.
Bu dağ... sizə tanış gəlməz...
Gözlərimi rahat qoyun,
Allahıma tapşırıram,
Xoş işlərlə məşğul olun,
Xoşca qalın, darılmayın.
* * *

olacaq, insanlıq həmişə var olacaq.

* * *

Özünəməxsus geyimi, çox fərqli dəbi, danışığı, ədası, baxışı olduğu kimi, özünəməxsus da yaradıcılığı ilə seçilirdi. Heç kimə bənzəməyən, heç kimi yamsılamayan çox qəribə və yeni, yeni olduğu qədər də bir növ klassikanı, keçmiş andıran yazı tərzini varıydı. Köhnə sandığımız, unudulmuş sözləri şeirə gətirir, onlara yeni nəfəs verməyə çalışırdı. Gördüklərini, içində olduğu hadisələri, yaşadıqlarını elə ifadələrlə, elə doğma dillə oxucularına çatdırırdı ki, hər bir oxucu o şeir aləminə daxil olur və öz yaşantılarını, öz duyğularını gördü həmin şeirlərdə.

Dəfələrlə şahidi olmuşdum ki, oxucuları deyirdilər ki:

- Nurəngiz xanım, elə bil mənim yaşadıqlarımı, keçirdiyim hissləri yazmışınız. Sanki yanımda olmuşunuz.

Hətta başqalarının yaşadıqlarını, elə nənəsinin söhbətlərini, anasının xatirələrini içindəki süzgül-

Klassika onun şeirlərindən unudulmuş sözlər, deyimlər kimi bir köhnə faytonda keçməkdə, bir mis sərnici kimi, mis parç kimi gözləri oxşamaqda və bir unudulmuş nəni, köhnə nəni kimi yaddaşları titrətməkdə, qalanlara xatırlatmaqdaydı ki, heç nə unudulmur, heç nə yaddan çıxmır və bizim unutmağa haqqımız yoxdur. Unutmağa haqqımız yox, sadəcə!

Hər söhbətində, hər sözündə də dəfələrlə özündən eşitmişəm:

- Biz nəkarəyik ki, bu estafeti yarıyolda qıraq, bu şaxələnməmiş ağacın budaqlarını sındırıb tökək və unudaq. Adicə bir sözü unutmaq bir məmləkət unutmaq kimi, bir vətən unutmaq kimi ağırdı. Axı o söz də canlıdır, o da yaşamaq istəyir, işləmək istəyir, varam deyir. Belə şeylərə diqqətli olmalı, sözlərimizin qədri bilməli, hətta nöqtələrimizi, vergüllərimizi də yaddan çıxarmamalı, hətta hərflərimizin qeydinə qalmalı, özümüz olan nə varsa sevməliyik.

Yaradıcılığında ölümlərdən keçən, Günəşə doğru tələsən bir şairin həyəcanına şerik çıxmaya bilmirsiniz.

İndi daha gözəl anlayıram ki, şair niyə elə tələşiydi unudulan sözlərimiz haqqında danışanda. Çünki bir sözü unutmağın arxasında bir el durur, bir oba durur, bir dil durur ki, nə zamansa həmin el-oba da, bu doğma dildə indi unudulan bir söz var olub, cilalanıb, işlənib, sonra isə...

Sonra isə yeni nəsillər gəlib və çox şeylər dəyişib, görkəmini itirib, başqalaşib. O cümlədən də dilimizə yeni sözlər gəlib və çoxlu köhnə sözlər unudulub. Unudulan sözlər bizdən incik düşüb, küsüb harda isə xatirələrə qısılıblar ki, nə zamansa kimlərinse yadına düşərlər və onları yenidən həyata gətirərlər, dilimizə qaytararlar.

Nurəngiz xanım bu mənada böyük şair, böyük dilçidir, deyərdim.

Qarşıda qış yuxusu, gümüş ziyalar əsmədə,
Qarşıda qış yuxusu, ruhum eyzən titrəmədə.
Uzaqdan rənglər qarışır, yuxularım qımışır,
Uzaqdan bir səs qışqırır, taleyimdir, ardımca qoşur,
Qarşıda ocaq odlanır, bütün xırman çirtildayır,
Qarşıda xaniman yanır, fərqində yoxam,
qollarım çatmır...
Uzaqdan ömrümü seller aparır, gecdir, girindir, əfsus!
Uzaqdan arzular fəryad qoparıb, heçdir,
bivecdir, əfsus!...

Bu şeirdə sanki keçmişin səsi çəkir səni, sözlərin qədimliyində bir unudulmuş söz muzeyinə düşürsən. Göz açıb baxanda bu muzeydə nələr görmürsən, nələrə xatırlamırsan. Sanki yaylaqlardan, çöl-çəməngüllərinin arasıyla bir topa donları butalı, kələğayları yelkənli qız-gəlin bulağa gedirlər, çiyinlərində qədimi səhənglər. Şeirdə başqa təsvirlər olsa da, ilk xatırladıqların o keçmiş, o yaylaq, o qədimlik olur. Çünki beyninin hansı hücrəsinə toxunan bir əski sözün açdığı dünyanı görürsən. Sözün qüdrəti budur!

Ardı var

Günəşin elçisi

rəngiz xanım necə böyük şəxsiyyət, böyük insan idi.

Elə adamlar dünyaya tək-tək gəlir.

Yeri gələndə özünü oda da atırdı başqalarından ötrü. Hamı susanda haqq səsinə qaldırırdı başqalarından ötrü. Başqalarından ötrü çarpışırdı da, savaşırdı da. Onun inadını, onun mətanətini heç bir qüvvə qıra bilmirdi.

Nurəngiz xanım bu dünyaya həm də insanlara dayaq olmaq üçün gəlmişdi.

Vəfatından sonra bu boşluq aydın görünürdü, bu boşluğu dolduraçaq o boyda insan yoxuydu sanki.

Sevgisi, mərhəməti tükənməz adamıydı və insanlara da bu sevgini, insafı, ədaləti aşılayırdı.

Uşaqlıq illərindən üzü bəri gəncliyinə, yaşlı vaxtına nəzər salanda görürsən ki, Nurəngiz xanım ancaq xeyirli işlərlə uğraşmış, insanlara xeyir verməyə çalışmış və ən xeyirxah insan olub.

Çox da darılmayın siz
bu şəh, güllər üzümə -
Mənim öz kədərim var,
Sizinçin deyil onlar.
Üzümde axtarmayın,
Gözümde aramayın
Siz seze bilməzsiniz,
sevinməyəcəksiniz,
Mənə bəxş etdiyiniz
Kədar niqabına, siz.
Gözümde çöp aramayın,
Bir belə də darılmayın -
Vız gəldiniz, vaz keçdim mən
Köks ötürüb, düz keçdim mən
Düzdüm qəhrimi varağa,
qoymadım virana qala
tapşırıdım ağ sabahlara.
Gözümədən yox, bax ordan
Zərrəbinlə oxuyub
bol təsəlli taparsız!
Kəfinizi saz əyləyin,
Səbr əyləyin, darılmayın -
Buz dağının üstündəyəm.
Od nəfəsim buza dönüb,
buzda sınır od baxışım.

Və ümid eləyirdi, ümid eləyirdi ki, nə zamansa gözəl günlər gələcək, nə zamansa insanlar bərabər yaşayacaq, haqsızlıq olmayacaq, ədalət ədalətsizliyi məhv edəcək, hamı xoşbəxt yaşayacaq.

Ümid edirdi ki, torpaqlarımız mənfur düşmənlərdən təmizlənəcək, haqq yerini tutacaq, Qarabağ bizim olacaq, şəhidlərin qanı yerdə qalmayacaq və işğal olunmuş torpaqlarda bayrağımız dalğalanacaq.

O günləri görmək istəyirdi, necə də görmək istəyirdi.

- Ahh, kaş ömür vəfa edəydi, ömür vəfa edəydi, deyirdi.

Ümid edirdi ki, Şuşaya gedəcəyik, Cıdır düzündə at oynadacağıq...

Ümid edirdi ki, həyat daha da gözəl olacaq.

Ümid edirdi ki, Günəş heç batmayacaq, insanlar heç ağlamayacaq, uşaqlar ölməyəcək, müharibələr olmayacaq.

Ümid edirdi ki, pis günlər geridə qalacaq, insanlar o qədər gözəl yaşayacaq ki, pis günlər xatırlanmayacaq.

Ümid edirdi ki, insanların ümidi heç vaxt ölməyəcək.

Ümid həmişə var olacaq.

Və bu ümidlə də yaşadı, yaratdı, şeirlər yazdı...

Bir gözəl iz qoyub getdi dünyadan.

Elə bir iz qoydu ki, Günəşindən tanıyırsan o izi.

Bilirsən ki, bu iz onundur, bu iz heç vaxt silinməyəcək.

Bilirsən ki, bu ümidin izidir, Günəşin izidir, xoşbəxtliyin izidir.

Və bu ümidlə də dünyadan keçdi...

Həyatın pəncərəsindən baxdı, öz izini saldı, öz sözünü dedi, özünü təsdiq elədi.

Ümid heç zaman ölmür, dedi.

Ümid elə Günəşdir, əbədiyyətdir, həyatdır, var olmaqdır.

Ümid edirdi ki, insan həmişə var